

Trans Kadınlara Yönelik Nefret Söylemi ve Şiddet

Hazırlayan:
Zülal Yılmaz

İçindekiler

- 1.Tanımlar (Trans, Trans–fobi, Nefret Suçu)
- 2.Trans Kadınlara Yönelik Önyargı ve Şiddet
- 3.Veriler
- 4.Medyadaki Yansımalar (Medya izleme raporu; nefret söylemlerinden hak odaklı haberciliğe)
- 5.Nefret Cinayetleri ve Nefret Suçu Yasaları

Tanımlar

Trans bireyler, Trans–fobi ve Toplumsal Cinsiyetçilik

- **Trans bireyler**, kendini doğuştan gelen biyolojik cinsiyeti dışında bir cinsiyet kimliğine ait hissedenden veya “doğumda belirlenen cinsiyetlerinden farklı bir şekilde yansıtmak isteyen” kişiler olarak tanımlanabilir. Bu anlamıyla bireyin trans veya cis (trans olmayan) olması cinsel yönelime (hangi cinsiyete yönelik cinsel çekim hissedildiğine) değil, cinsiyet kimliğine (kişinin kendisini belirli bir cinsiyet kategorisi içinde tanımlama eğilimi) dair bir tanımdır.
- Trans bireyler pek çok toplumda orantısız polis şiddeti, bireysel ayrımcılık, fiziksel ve cinsel şiddet veya sadece var oluş şekilleri nedeniyle öldürülmek gibi nefret dolu muamelelere maruz kalmaktadırlar. Türkiye hukuk sistemi içinde yeri olmasa da, bu gibi muameleler Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde hukuki olarak “**nefret suçu**” olarak adlandırılmaktadır.
- *Nefret suçu*, bir gruba yönelik şiddetli bir önyargı ile o grup üyelerinin ortadan kaldırılması güdüsüyle açığa çıkan ayrımcı bir şiddet içeren suçlar olarak tanımlanabilir. Bu anlamda nefret suçları kişisel düşmanlık veya saldırganlık gibi bireysel güdülerden ziyade, bir gruba yönelik olumsuz tutum ve önyargıların bir kişiye yöneltilmiş hali olarak görülmelidir.
- **Transfobi**, toplumsal cinsiyet standartlarına/normlarına uymayan kişilere yönelik olumsuz duygular olarak tanımlanmakta ve beraberinde trans bireylerle yakınlaşma korkusunu da getirmektedir.

Trans kadınlara yönelik önyargı ve şiddet

Trans bireylerin geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarının dışında kaldığı görüşü önyargıları beslemekte ve trans bireyleri her türlü şiddete açık hale getirmektedir.

Yapılan araştırmalar,

- Özellikle trans kadınların, kadın olarak algılanmadığı ve kadınlara tanınan sosyal haklardan yararlanmamaları gerektiğine dair algıyı da ortaya koymaktadır.
- Trans kadınların trans erkeklerden çok daha fazla önyargı, ayrımcılık ve şiddete maruz kaldığını göstermektedir.
 - Trans kadınların trans erkeklere kıyasla daha görünür olması, cinsiyet rollerine ilişkin normlara karşı çıkma olarak algılandığından, erkeklerin cinsiyet değiştirmesi daha fazla cezalandırılmakta ve bu şekilde trans kadınlar kolaylıkla önyargının açık hedefi haline gelmektedirler.
- Türkiye’de trans kadınların, trans erkeklere kıyasla daha fazla şiddete ve önyargıya maruz kaldıklarını, devletin ayrımcı tavrına ek olarak sokakta yürürken bile polisler tarafından sebepsiz yere durdurulduklarını ve sorgulandıklarını göstermektedir (Cingöz–Ulu, Türkoğlu–Demirel ve Sayılan, 2016).

Veriler

– Trans Cinayetleri İzleme (TMM) aracılığıyla güncellenen verilere göre 2008 ve 2020 yılları arasında dünya çapında 3664 trans birey öldürülmüştür 2008–2020 arasında kayda geçen 51 vaka ile Türkiye, Avrupa’da trans cinayetlerinin yaşandığı ülkeler arasında ilk sıradadır (TvT Project, 2020). Ancak elde edilen veriler ile, ülkelerdeki trans bireylere yönelik şiddet ve cinayetlerin oranlarında tam bir doğruluk sağlanamamaktadır. Raporlar incelendiğinde bazı ülkelerde çok az ya da hiç veri bulunmamaktadır. Ulaşılan verilerin bazı ülkelerde trans cinayetlerinin önemslenmemesi ve sistematik olarak bildirilmemesi nedeniyle de yanıltıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

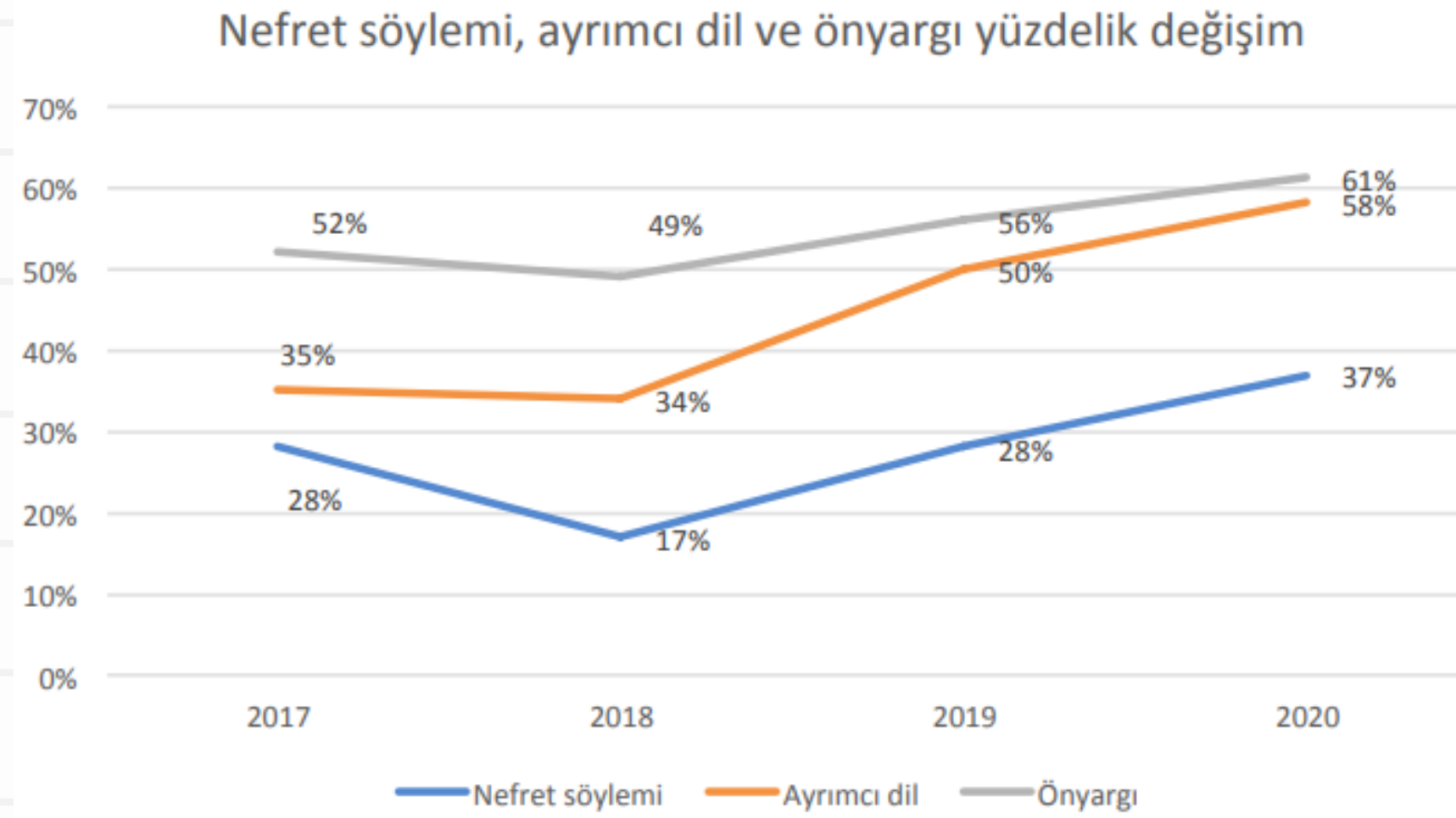
– Transgender Europe’un (TGEU), Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği ile işbirliği içerisinde 2014 – 2015 yılları içerisinde gerçekleştirmiş olduğu alan araştırması, transları hedef alan ayrımcılığın yoğunluğuna dikkat çekmektedir. Bu araştırmaya göre, ankete katılan 109 katılımcıdan

- %66’sı toplumda sürekli şekilde ayrımcılıkla karşılaştığını,
- %98’i işe alım süreçlerinde en az bir defa ayrımcılık deneyimi olduğunu,
- %68’i ise, sağlık hizmetlerine erişim sürecinde ayrımcılık ile karşılaştığını ifade etmektedir (Ördek ve LaGata, 2015: 28).

Medyadaki Yansımalar

Türkiye'deki medyaya bakıldığında LGBTİ bireylerin olumsuz ve kalıp yargısal bir şekilde resmedilmekte olduğunu, özellikle trans bireylerin öldürülmelerinin, zanlıya dair hiç bir bilgi içermeyen üçüncü sayfa haberleri şeklinde sunulduğu görülmektedir.

- 2017 – Toplam haber: 2388, Hak haberciliği: 1097, Nefret söylemi veya ayrımcılık: 1291
- 2018 – Toplam haber: 2278, Hak haberciliği: 1148, Nefret söylemi veya ayrımcılık: 1130
- 2019 – Toplam haber: 2643, Hak haberciliği: 1150, Nefret söylemi veya ayrımcılık: 1493
- 2020 – Toplam haber: 3459, Hak haberciliği: 1366, Nefret söylemi veya ayrımcılık: 2093

(Kaos GL Derneği, 2021: 54)

Nefret Cinayetleri

- Trans kadın cinayetleri *nefret cinayetleri* olarak nitelendirilmektedir.
- Kadın olma tercihleri ve yaptıkları iş üzerinden tanımlanarak ayrımcı ve eril söylemlerle medyada kendine yer bulan trans kadın cinayetleri derinlemesine araştırılması gereken ve önleyici mekanizmalara ihtiyaç duyan ciddi bir konu başlığıdır.
- Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen, heteronormatif yargıların yer almadığı bir habercilik anlayışı, trans bireylere özgür yaşam alanları yaratacağı gibi olumsuz yargıların değişmesinde de etkili olacaktır (Güneş ve Yıldırım, 2019).

Nefret Suçu Yasaları

1920'lerin ABD'sinde, özellikle siyahlara yönelik ırksal önyargı ile işlenen suçlar ayrı bir kategoride soruşturulmaya başlansa da, *Nefret suçu* kavramı 1980'lerde ortaya çıkmıştır. İlk Nefret Suçu Yasası 1978'te California'da kabul edilmiş ve akabinde önce ABD'de, 1990'larda da Avrupa'da hızla yayılmaya başlamıştır.

Türkiye'deki durum

Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve intersekslere yönelik nefret suçlarına dair nefret suçu yasaları Türkiye mevzuatında mevcut değildir. 2014'te nefret suçları tanımı ilgili yasaya eklenmiştir ancak bu tanım cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ibarelerini kapsamamıştır.

Neden Nefret Suçu Yasaları Olmalı?

Nefret suçları sadece mağduru değil, *ait olduğu kimliği* de hedef alan suçlardır. Bu suçların farkı, olumsuz sonuçlarını sadece mağdurda değil, hedef alınan kimliğe mensup diğer kişilerde de göstermesidir. Bu durum ise nefret suçlarını kişisel nedenlerle işlenen bir suç olmaktan çıkararak aynı kimlikteki diğer grup üyelerini de hedef göstermektedir. Dolayısıyla diğer suçlara göre daha fazla kişiyi etkilediğine örnektir. Bir transeksüel öldürüldüğünde diğer transeksüeller de korku ve kendilerine yönelik bir tehdit hissedebilirler, güvenliklerini kendi imkânları ile sağlamanın zorluğu ve tedirginliğiyle yaşarlar. Nefret suçlarının, amaç ve sonuçları açısından sosyal anlamları vardır:

- Bu noktada *nefret suçları*, hedef gruba, toplum içinde güvende olmadıkları ve iyi karşılanmadıkları, grubun diğer üyelerinin de tehlikede olabileceği mesajlarını vermektedir. Toplumsal huzuru bozar ve bu hedef grubun kendini korumasız ve güvensiz hissetmesine sebep olur.
- Bu suçların diğer olağan suçlarla aynı görülmesi, gerekli önem verilmeyerek etkili bir önlem geliştirilmemesi, toplumdaki kişilerin nefret suçu işlenmesine toplumsal bir onay verildiğini düşünmelerine yol açar.

Tüm bu nedenlerle, nefret suçları bağımsız bir suç olarak tanımlanarak tüm toplumsal grupları kapsayacak şekilde yasalaşmalıdır (Pembe Hayat Derneği ve Kaos GL Derneği, 2016).

KAYNAKÇA

Cingöz-Ulu B., Türkoğlu Demirel B, Sayılan G. (2016). Kadın şiddet mağdurlarına yönelik tutumlarda mağdurun trans kimliğinin etkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, (19), 94-104.

Güneş, G. ve Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet temelli bir savaş: Kadın cinayetlerinin medyada temsili üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936-964.

Kaos GL Derneği (2021). *2020 Medya izleme raporu*. <https://kaosgldernegi.org/images/library/medya-i-zleme-2020-web.pdf>

Ördek K. ve LaGata C. (ed.) (2015). *Transfobiye karşı trans-saygı: Türkiye’de yaşayan trans bireylerin toplumsal deneyimleri*. Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği / Transgender Europe. <https://transrespect.org/wp-content/uploads/2015/12/TvT-PS-Vol13-2015.pdf>

Pembe Hayat Derneği ve Kaos GL Derneği (2016). *Gasteler bizi söyler! Medyada nefret söylemi, ayrımcılık ve alternatif haber rehberi*. <https://kaosgldernegi.org/images/library/2016gasteler.pdf>

TMM update: Trans day of remembrance 2020 (2020). *TvT Project*. <https://transrespect.org/wp-content/uploads/2020/11/TvT-TMM-TDoR2020-Tables.pdf>